

Утворення Індійської республіки та Пакистану. Конфесійне протистояння в регіоні. Індійський національний конгрес. Індіра Ганді. Індія на зламі ХХ–ХХІ ст.

У міжвоєнний період в Індії тривала боротьба за незалежність. Під час Другої світової війни Мусульманська ліга підтримала британський уряд. Індійський національний конгрес засудив нацистську Німеччину, але декларував, що не боротиметься, поки Індія не стане незалежною. У 1942 р. Конгрес почав рух "Залиште Індію", британський уряд у відповідь вдався до арештів національних і місцевих лідерів Конгресу.

Після виборів 1946 р. Мусульманська ліга, яку очолив Мухаммад Алі Джина, зміцнила свої позиції. Почався рух за створення самостійної держави для індійських мусульман.

Британський уряд на чолі з Клементом Еттли ініціював переговори між представниками Лондона, ІНК і Мусульманської ліги про створення єдиної держави, але вони були нерезультативними.

У 1946 р. конфлікт загострився через релігійно-етнічні зіткнення. 16 серпня 1946 р. в Калькутті страйк, оголошений Мусульманською лігою, перейшов у збройні сутички. Загинули тисячі людей. На початку 1947 р. уряд провінції Пенджаб пішов у відставку на тлі конфліктів між індуїстами, мусульманами та сикхами (представниками релігійно-реформаторського руху Пенджабу). Британський намісник Луїс Маунтбеттен зрозумів, що неможливо створити єдину незалежну державу.

Ця думка утвердилася і в ІНК, незважаючи на опір Махатми Ганді і Джавахарлала Неру.

Так званий "план Маунтбеттена" у 1947 р. підтримали керівники Мусульманської ліги, ІНК, сикхів і Великої Британії. В основі плану було самовизначення кожного регіону більшістю місцевого населення, до складу якої держави увійде той чи інший регіон.

У підсумку "змішані" провінції Пенджаб і Бенгалія були розділені і належать сьогодні частково Індії, Пакистану і Бангладеш (колишньому Східному Пакистану).

За цих умов парламент Великої Британії ухвалив «Акт про незалежність Індії» (набув чинності 15 серпня 1947 р.), що передбачав поділ колишньої колонії на два домініони — Індійський Союз і Пакистан.

Регіонам, де більшість населення сповідувала одну релігію, було простіше. Так, провінції Сінд, Белуджистан та інші території на північному заході Британської Індії очікувано проголосували за входження в Пакистан. А більшість індійських князівств безперешкодно приєдналися до Індії.

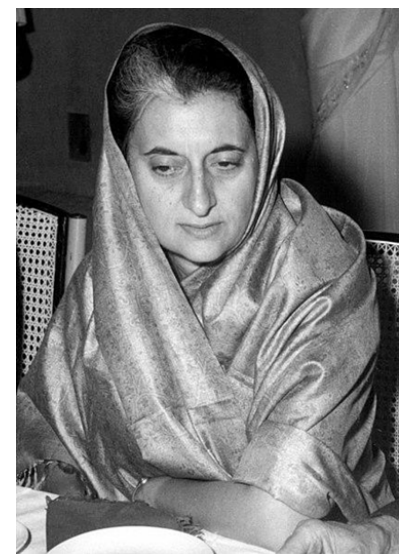
Питання Кашміру

Область Кашмір і до цього дня залишається яблуком розбрату між Індією і Пакистаном. Підсумком боротьби за території стала неоголошена війна між регулярними військами Індії та Пакистану в Кашмірі. За посередництва ООН в 1949 р. було укладено перемир'я. Лінія розмежування і стала фактичним кордоном, який обидві сторони не визнають донині.

Згодом Кашмір став причиною одразу кількох індо-пакистанських воєн. А один із найбільш кровопролитних конфліктів між Індією і Пакистаном стався під час боротьби Бангладеш за незалежність у 1971 р. Як приклади негативних наслідків розділу Британської Індії експерти також наводять зростання терористичної активності в регіоні і гонитву озброєнь Індії і Пакистану.

Індійський національний конгрес. Індіра Ганді.

У 1950 р. набула чинності конституція, яка проголошувала демократичні права і свободи. На виборах до парламенту і в законодавчі збори штатів переміг ІНК. Перший уряд незалежної Індії очолив Джавахарлал Неру.

Індіра Ганді

Дж. Неру втілював курс на побудову «суспільства соціалістичного зразка» на основі концепції «індійського (конгресистського) соціалізму» — прагнення до соціального компромісу і запобігання конфліктам на національно-релігійному підґрунті. Було проведено аграрну реформу: держава викупила майже 60 % поміщицьких земель і передала їх в оренду дрібним виробникам. Це знизило рівень соціальної напруги в селах, пожвавило сільськогосподарське виробництво.

Уряд підтримував розбудову промисловості, залучав іноземні інвестиції та допомогу фахівців і країн Заходу, і СРСР у створенні металургійних і машинобудівних заводів у межах державного сектора економіки.

Ускладнювали ситуацію мовне питання та релігійні конфлікти, зокрема боротьба сикхів за відокремлення Пенджабу й утворення суверенної держави Халістан.

У зовнішній політиці Індія дотримувалася курсу “неприєднання” до військово-політичних союзів, нормалізувала відносини з Китаєм та підтримала боротьбу проти колоніалізму.

У період 1966-1977 та 1980-1984 рр. прем'єр-міністром Індії була Індіра Ганді.

З її ініціативи було націоналізовано найбільші комерційні банки, держава взяла під контроль систему страхування, контролювала інвестиції у сільське господарство та промисловість. Але зростання частки державного сектора промисловості зумовило на початку 1970-х років уповільнення темпів економічного розвитку країни.

Але через війну з Пакистаном на підтримку Бангладеш країна відчула брак коштів. Чимало програм уряду, зокрема й програма боротьби зі злиднями, залишилися без фінансування. Економічна і політична кризи призвели до короткочасного усунення Індіри Ганді від влади.

На початку 1980 р. І. Ганді знову очолила уряд. У внутрішній політиці розгорталися релігійні й етнічні конфлікти. Коли стало відомо, що Золотий храм у місті Амрітсар став центром діяльності терористів, у 1984 р. І. Ганді віддала наказ армійським підрозділам увійти до храму.

Під час операції загинула майже тисяча осіб, зокрема й лідери терористів. Але в жовтні 1984 р. Індіру Ганді вбили двоє сикхів з її особистої охорони. Прем'єр-міністром і лідером ІНК став її син Раджив Ганді.

Тепер питання сикхів втрачає актуальність. Багато сикхів мають посади у командному складі індійської армії. Протягом 2004-2014 рр. прем'єр-міністром Індії був Манмохан Сінгх — сикх за походженням і за віросповіданням.

За роки незалежності Індія пройшла шлях від аграрної країни до сучасної аграрно-індустріальної, з розвиненими промисловістю, торгівлею і товарно-грошовими відносинами. Для економіки Індії характерні надлишок і дешевизна робочої сили, і разом з тим — висока культура праці. Індія — космічна і ядерна держава. За рівнем ВВП Індія входить у шістку найбільших економічних держав світу. У той же час прибутки нижче рівня бідності мають, згідно з офіційною оцінкою, бл. 35 % населення, а на думку окремих вчених і фахівців міжнародних дослідницьких центрів — бл. 50 %.

Майже 30 % усіх фахівців світу у сфері інформаційних технологій мають індійське походження. Уряд намагається розв'язати економічні та соціальні проблеми, отримати додаткові ресурси завдяки збільшенню експорту готової продукції, підвищенню конкурентоспроможності індійських товарів на світовому ринку.

Завдання:

1. Визначте основні проблеми, які постали перед Індією після проголошення незалежності.
2. Стисло схарактеризуйте політику Дж. Неру та І. Ганді.